

A VÁRHÁBORÚK. A TÖRÖK KIŰZÉSÉNEK ELŐZMÉNYEI

I. A végvári harcok:

1. **Előzmény:** A déli végvár vonal helyett új végvár vonal épült ki a hódoltság és a többi országrész határán. Innét ered nevük is. (vég = határ)
2. **A végvárak célja:** feltartóztatni a török sereget, nehogy egész Magyarországot el tudják foglalni.
3. **A harcok eredménye:** sok véres csata után sikerült a célt elérni, a török hiába foglalt el újabb várakat, egész Magyarország területét nem tudta megszállni soha.

4. Jelentősebb harcok:

1532:

Kőszeg - Jurisich Miklós – az utolsó fanatikus kirohanást követően **győzelem „angyalokkal”** (a törökök megzavarodtak a vallásos énekekkel kitörő, templomi zászlókat lengető várvédőktől, s angyaloknak hitték őket), a **várat csak jelképesen kellett átadni a szultánnak**

1552:

Drégely - Szondi György – egyedül Szondi két apródja maradt életben

Temesvár - Losonczy István – a török árulása: ígéretüket megszegve lemészárolják a magukat megadó várvédőket

Eger - Dobó István – győzelem **Bornemissza Gergely** találmányaival

1566: **Szigetvár - Zrínyi Miklós** – kirohanás és hősi halál

5. A végvári harcok költői:

- Tinódi Lantos Sebestyén
- Balassi Bálint
- Zrínyi Miklós (a szigetvári kapitány dédunokája)
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok

II. Az ország egyesítési kísérletei, a kiűzés előzményei

3 lehetőség volt Magyarország egyesítésére:

1. A török egyesít (megakadályozzák a végvárak)
2. Erdély egyesít az erdélyi fejedelem vezetésével
3. A királyi Magyarország egyesít a Habsburgok vezetésével

Egyesítési törekvések: **5 nagyobb kísérlet** történt az ország egyesítésére

a) Erdélyi kísérletek (bővebben kifejteni Erdély történeténél kell!)

1. **Bocskai István** szabadságharca a Habsburgok ellen Erdély vezetésével
2. **Bethlen Gábor** kísérlete

b) Magyarországi kísérletek:

3. Zrínyi Miklós kísérlete

- költő és hadvezér
- a szigetvári hős dédunokája
- **Célja: önálló magyar hadsereget szervezni a török kiűzésére**
- **1663:** Köprülü Mohamed fia, Ahmed nagyvezér (**1661-1676**) támadást indít
- I. Lipót (1657-1705) **Zrínyit nevezi ki a magyar sereg főparancsnokának**
- **1663: téli hadjárat** → Zrínyi a **törökellenes nemzetközi összefogást** is kikényszeríti (németek és francia önkéntesek, illetve spanyol és pápai pénz) + **Zrínyi saját költségén állítat fel sereget** (mert a magyar nemesek nem tesznek semmit az ügy érdekében)
- **1664: Zrínyi felégeti a török utánpótlást szolgáló eszéki hidat** → cél: Kanizsa felmentése → az udvar késlekedik a döntést illetően → kudarc
- az udvar Zrínyiben politikai ellenfelet lát → **visszavonják a főparancsnoki kinevezését**
- **1664:** a török újra támad, a császár új fővezére (**Rajmondo Montecuccoli**) csak akkor száll szembe velük, amikor a török sereg már Bécset veszélyezteti
- **Szentgotthárd, 1664. augusztus 1.:** Montecuccoli dicsőségesen győz → újra megjön a bátorság egy török elleni általános támadáshoz, viszont a Habsburgok: **augusztus 11-én megkötik a szégyenletes vasvári békét**, amely az előző évek minden hódítását a török kezén hagyja
- Váratlan halála (**vadkan öklelte fel**) megakadályozta terveit.

4. **Wesselényi-összeesküvés:** A nemesek Wesselényi Ferenc vezetésével fellázadnak a Habsburgok ellen, de leleplezik a mozgalmat és kivégzik a vezetőket. (Frangepán Ferenc, Nádasdy Ferenc, Zrínyi Péter)

5. A Thököly-felkelés

A felszámolt Wesselényi–mozgalom résztvevői közül sokan Erdélybe menekülnek, **kialakul a bujdosók csoportja: elbocsátott végváriak, szökött jobbágyok, üldözött protestánsok** → **Thököly Imre áll az élükre**

- **1678:** elfoglalják a felvidéki bányavárosokat, **1682-ben házasságot köt Zrínyi Péter leányával, I. Rákóczi Ferenc özvegyével (Zrínyi Ilonával)**
- 1682: a szultán Magyarország uralkodójának kiáltja ki, Thököly ettől kezdve **Felső-Magyarország fejedelmének tekintette magát**
- **1681:** I. Lipót, látva a kurucok sikereit, a **soproni országgyűlésen visszaállítja a rendi alkotmányt** és nádort is választottak, újra megengedik a protestánsok szabad vallásgyakorlatát
- **1683:** IV. Mehmed kinevezi Kara Musztafa nagyvezért a Lipót elleni háború parancsnokává → **Thököly kíséri a török sereget Bécs ostrománál** (tisztogatja előtte az utat) → a császáriak visszavonulnak Bécs védelmére → a két hónapos ostromot végül Sobieski János lengyel király és Lotaringiai Károly császári fővezér robbantotta szét → ezután Thököly is vereséget szenved